

Çakırcalı Efe

Oyku Ahmed Efe eski bir eşkıyadır ve eşkıya olduğu günlerde peşinden hiç ayrılmayan Hasan Çavuş'la çok yakın iki arkadaş olmuşlardır. Ancak Hasan Çavuş arkadaşlıklarına güvenerek Ahmed Efe'yi kandırır ve tuzağa düşürerek öldürür. Ahmed Efe'nin oğlu Memed Efe babasının ölümünün ardından babasının dostu Hacı Eşkıya'nın gözetimine girer ve onun tarafından yetiştirilir. Bir gün Hacı Eşkıya'nın tütün kaçakçılarında katılır ancak yolda kaçakçıların peşine düşmüş olan kolculara yakalanırlar. Memed kaçakçıların arasında tanıştığı Hacı Mustafa'yla birlikte dağa çıkmak zorunda kalır ve orada Hacı Mustafa'dan babası gibi silah kullanmayı öğrenir. Dağdan geri döndüğünde Hacı Eşkıya ondan kendisini terk edip yanında çalışan bir hizmetliyle kaçan eski karısını ve kocasını öldürmesini ister, Memed minnettarlığını göstermek için bunu kabul eder ve Hacı Mustafa'yla istenileni yapar. Böylece babasını öldüren Hasan Çavuş artık onun da peşine düşer ve sonunda Hacı Mustafa ile ikisini tutuklatıp cezaevine gönderir. Cezaevinden çıktıktan sonra, Hasan Çavuş'un evini basıp annesine saldırıp ona hakaretler ettiğini öğrenir ve Hasan Çavuş'u öldürerek babası gibi eşkıya olmaya karar verir. Eşkıyalığı süresince birçok insan öldürür, varlıklardan alıp ihtiyacı olana dağıtır ve derdi olan herkes devlete başvurmak yerine ondan yardım ister. Bu ilişkileri sayesinde kurduğu istihbarat ağı ile devlet tarafından peşine birçok görevli takılmasına rağmen kimse onu yakalayamaz. Her seferinde bir kurnazlıkla kurtulmanın bir yolunu bulur ve üzü o kadar çok yayılır ki Osmanlı'nın gücünün yetmediği bu eşkıya Avrupa gazetelerine haber olur. Devlet çareyi ona özel af çıkarmakta bulur ve Memed Efe bu aflardan birkaç defa faydalanır fakat her defasında yine dağa çıkmaya mecbur kalır ve kaçma kovalamalar tekrar başlar. En sonunda ölümü onu yakalayamazsa kendine onun gibi eşkıya olma sözü veren Rüştü Kobaş isimli bir albayın birliğinin elinden olur.

Kişiler

Memed Efe Ahmed Efe'nin oğlu Memed Efe babasının ölümü sonrasında dağa çıkmaya mecbur kalmış bir eşkıyadır ve hiçbir zaman bir eşkıya olmak istemez. Babası gibi silah kullanmayı öğrendikten sonra gerektiğini düşündüğü hiçbir zaman insan öldürmekten geri durmaz ancak halkın desteğini almadan ayakta kalamayacağını da bilincinde olarak hareket eder. Memed Efe, birine haksızlık ettiğini düşündüğü kimseleri köyün ortasında öldürdükten hemen sonra namaza duracak kadar stratejik bir eşkıyadır ve eylemlerinin çoğu kendi etrafına koruyucu bir zırh gibi ördüğü istihbarat ağına hizmet eder. Soygun yaparsa ihtiyacı olana mutlaka dağıtır, birilerini öldürürse mutlaka haksızlık yaptıkları başka birilerinin şikayeti üzerine öldürür. Tüm bunlar onu koruyup kollayan bir kitle yaratmaya yarar.

Hacı Mustafa Memed Efe'nin eline silah alıp babası gibi silah kullanmayı öğrenmesinden ölüm anına değin her zaman yanında olan bir diğer eşkıyadır. Memed Efe'ye eşkıya olmaktan başka çaresi olmadığı fikrini aşılır ve onu bu yolda hep destekler. Memed Efe'ye göre eli daha sıkıdır ve Memed Efe'nin tüm kurnazlıklarıyla ona hem hayran kalır hem de ondan korkar. Ancak gerektiği durumlarda onu korumak adına ondan habersiz onun adına karar da alır.

Kara Sait Paşa Sait Paşa, halkın devlete karşı Memed Efe'yi korumayı seçişini en iyi örnekleyen karakterdir. Memed Efe'yi yakalamak için Osmanlı'nın görevlendirdiği gözü pek genç bir kumandandır. Memed Efe'yi takibiyle bezdirir ancak yine de farkında olmadan onun tuzağına düşer. Fakat Memed Efe, Sait Paşa'ya kıyamaz ve onu öldürmez. Bunun üzerine Sait Paşa istifa eder ama bir süre sonra yine onun takibiyle görevlendirilir ve bu sefer de Memed Efe'yle işbirliği yapan halkın yanlış istihbaratıyla kandırılır. Memed Efe'yi öldürdüğünü düşünerek başka kaçakçıları öldürür ancak Memed Efe'yi öldürdüğü haberi çoktan duyulmuştur. Haber yalanlanır yalanlanmaz itibarı oldukça sarsılır. Bundan sonra Memed Efe'yi ilk defa gerçekten sıkıştırdığı bir gece Memed Efe'nin bir hileyle kaçıp kurtulmasıyla onu yakalayamayacağını anlar. Onun hezimetini Memed Efe'nin devlet tarafından affıyla sonuçlanır.

Iraz Memed Efe'nin ilk karısıdır. Memed Efe ne yapsa ne istese kabul eden, ona hayran ve itaatkar bir kadındır. Memed Efe genç bir kıza aşık olup evlenmek için ondan izin istediğinde hiç düşünmeden kabul etmekle kalmaz, kızın babasını evliliğe razı etmek için bizzat kendisi gider ve adamı ikna eder.

Rüştü Kobaş Memed Efe'nin ölümünden sorumlu birliğin başındaki albaydır. Kendisi Memed Efe'yi yakalamak için sistematik olarak çalışır ve önce onunla ilgili her detayı öğrenir. O ana kadar görevlendirilen tüm kumandanlardan bu yönüyle farklıdır çünkü efenin eşkıya olmayı istemediğinin ancak buna mecbur kaldığının farkındadır. Memed Efe'yi azılı bir suçlu gibi görmektense yiğitliğini övmeyi tercih eder ve aslında onu öldürmek de istemez.

Temalar

Hukuksuzluk Bölgenin ileri gelenleri sahipsiz gençleri ihtiyaçlarını karşılayacakları sözünü vererek eşkıya olmaları konusunda destekler. İşleriyle ilgili herhangi bir ihtilafa düştüklerinde mahkemeye başvurmak yerine kendi destekledikleri eşkıyaları devreye sokarlar. Buna paralel olarak, ağalardan eziyet çeken köylü de ağaları, devlet görevlileri yerine eşkıyalara şikayet ederler. Bu düzen içerisinde eşkıyalık adeta bir kurum gibi işlerlik gösterir.

Erkeklik Erkeklik silahlarla eştir, hatta erkeğin bedeninin bir uzantısı gibidir. Memed Efe devlet tarafından affedilip evine dönmesine rağmen silahıyla gezmekten vazgeçmez ancak onu eskisi gibi ustalıklı kullanamadığını da fark eder. Bu sırada Kara Sait Paşa silahını teslim etmesi gerektiğini, silah taşımaya yetkili olan kişilerin devlet görevlileri olduğunu bir mektupla ona ve çetesine iletir. Ancak Memed Efe erkek olanın silahını teslim etmeyeceği notuyla karşılık vererek tekrar dağa çıkar.

Güven Eşkıyalar arasındaki dostluklar büyük bir güvene dayanır. Memed Efe'nin arkadaşı Kara Ali ve arkadaşları yakalanıp tutuklandığında Kara Ali idam sehpasına çıktığı ana kadar Memed Efe'nin kendisini gelip kurtaracağına inanmaktan asla vazgeçmez ve ona olan güveni hiç sarsılmaz.

İntikam Haksızlığa uğrayan ve imkanı olan herkes ölümlü intikam almak ister. Memed Efe önce babasını öldüren Hasan Çavuş'tan intikam alır, sonra babası gibi ona kol kanat geren Hacı Eşkıya'nın onu aldatıp terk eden eski karısından intikamını alır, sonra da cezaevine girdiğinde orada tanıştığı bir adamın o cezaevindeyken karısıyla evlenen kardeşinden intikam alır. İntikam Memed Efe'yi harekete geçiren oldukça haklı bir gerekçe olarak görünür.

Kurnazlık Memed Efe'yi yaşatan ve güçlendiren onun başkalarını kandırma ve manipüle etme konusundaki kabiliyetidir. Gerekteğinde namaz kılan efe, gerekteğinde kazancının neredeyse tamamını köylülerle paylaşır. Böylece de kendisine sağlam bir istihbarat ağı kurar. Kendi çetesi dışında kurduğu sahte Çakırcalı çeteleriyle yaptığı hileler yüzünden görevliler onu bir türlü yakalayamaz.

Zaaf Memed Efe genç bir kıza aşık olup onunla ikinci evliliğini yapmak ister ancak kızın babası bunu kabul etmez. Bunun üzerine adamı ikna etmek için akrabalarını kaçıtır ve hapseder. Hatta evleri ateşe verip yakar. Bu, Memed Efe'nin kendi arzularını tatmin etmek için işlediği ilk suçtur.

Detayın önemi Memed Efe'nin yüzünü görmeyen takip kumandanlarının onu öldürmelerini sağlayan şey Memed Efe'nin arkadaşlarından farklı bir biçimde giyindiğini öğrenmiş olmalarıdır. Onun giyim tarzını bilen birlik ateş ettikleri kişinin Memed Efe olup olmadığını bilmeden elbiselerin içindeki kişiyi vurur ancak vurdukları gerçekten de Memed Efe'dir. Memed Efe giyim zevkinden vazgeçmeyerek kendini ele verir.